

WOORD, KLANK & BEELD

CD KLASSIEK

De Sibillijnse profetie
Lassus

In de Sixtijnse kapel zijn in de nissen de vijf Sibillen, of profetessen uit de oudheid, te zien. Hoewel de Sibillen heidense figuren waren, werden ze in de loop van de eeuwen toch 'ingelijfd' in de Kerk. Zo geloofde men stellig dat de Sibille van Tibur (de Tiburtina) aan keizer Augustus de komst van Jezus had voorspeld.

Met de verklanking van de twaalf 'sibillijnse' teksten plus een korte inleiding schiep Orlandus Lassus (of Roland Delattre uit Mons) een buitengewoon ambitieus en baanbrekend werk.

Lassus (1532-1594) zet de orakelteksten perfect om in schitterende muziek. De klankrijkdom is overweldigend en gekenmerkt door een sterk chromatische inslag. Die 'eigenaardige klanken' en de talrijke dissonanties kondigen eigenlijk al de werkwijze aan van latere componisten zoals Gesualdo.

Wellicht wil Lassus' muziek de luisteraar erop wijzen hoe vreemd en bevreemdend die sibillijnse profetieën zijn. Hier horen we geen gewone mensentaal, maar godsspraak, ook al wordt die in de

mond gelegd van heidense priesters. Maar wie is ooit wel geschikt om Gods woorden uit te spreken?

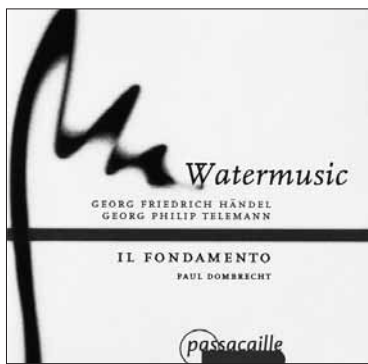
Die laatste gedachte strookt perfect met de overtuigingen die ten tijde van de Contrareformatie groeiden in de katholieke landen. De eucharistie hangt niet af van de waardigheid van de bedienaar, maar van Christus en het geloof van de hele Kerk. En evenzo spreekt God nooit vruchteloos, ook niet wanneer Hij spreekt doorheen heidense orakels.

Walter Testolin leidt met vaste hand de mooie, warm klinkende stemmen van zijn ensemble De Labyrinth. Zoals het hoort, maakt dat van deze emotionele muziek geen kale bedoening, maar vlecht het de vele strengen wondermooi door elkaar en slaagt daarbij erin de chromatische buigingen en wendingen nauwkeurig te volgen. Op de dertiendelige *Prophetiae* volgt een van Lassus' honderd Magnificats, in dit geval een bijzonder weelderig Magnificat *secundi toni*. Daarin brengt Lassus een saluut aan het grote motet *Praeter rerum seriem* van zijn voorganger Josquin Desprez. Het is een meditatie geworden over de onbevattelijke grootsheid van het geheim van Gods menswording uit de Maagd. De cd eindigt met een groots officie van Kerstmis, getekend door het licht van de kerstochtend. Een uitmuntende vertolking van het werk van de meest internationale van onze polyfonisten. (JC)

Lasso, *Prophetiae Sibyllarum*, door De Labyrinth onder leiding van Walter Testolin, Stradivarius (distributie Laval), STR 33762, 20,40 euro.

CD KLASSIEK

Watermusic Händel

De naam van Georg Friedrich Händel hoort voor het grote publiek bij drie titels: het oratorium *Messiah*, *Watermusic* en *Fireworks*.

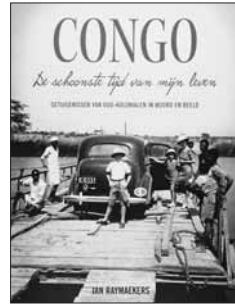
Watermusic uit 1733 gaat terug op een van de vele koninklijke banketten op de rivier Thames en het populaire werk (je hoort het om de haverklap) is omgeven met legendes. Men denkt dat de huidige watermuziekjes in feite een compilatie zijn van de muziek die Händel tussen 1710 en 1713 schreef voor drie koninklijke boottochten die 's avonds plaatsvonden onder begeleiding van een boot

met zowat vijftig muzikanten. Het geheel bestaat trouwens uit drie suites.

De compilatie is heel feestelijke muziek, trouwens op de cd nog eens extra vergezeld van een van Telemanns gelijkaardige *Kapitänsmusicken*. Il Fondamento onder de leiding van Paul Dombrecht brengt ons een vlotte, dansbare versie van deze klassieker. Dombrecht heeft als veelgevraagd hoboïst een enorme ervaring met historisch verantwoorde uitvoeringen van barokmuziek. Zijn orkest Il Fondamento bespeelt historische instrumenten en respecteert zo goed mogelijk de bedoeling van de componist, wat dus vaak betekent dat het werken met een veel kleinere bezetting brengt, omdat die beter aansluit met de oorspronkelijke uitvoeringspraktijk. (JC)

Georg Friedrich Händel, *Watermusic*, door Il Fondamento onder leiding van Paul Dombrecht, Passacaille (distributie Codaex), 9513, 14,60 euro.

BOEK GESCHIEDENIS

Getuigenissen
oud-kolonialen
Jan Raymaekers

De nostalgie naar Congo is helemaal terug. Dat heeft natuurlijk te maken met het feit dat dit jaar vijftig jaar onafhankelijkheid gevierd wordt, en dat is zowel op de buis te merken als in de boekhandel. Historicus Jan Raymaekers legt het oor te luisteren bij ex-kolonialen, maar doet meer dan hun 'Congoblues' regis-

treren. Hij probeert door de getuigenissen ook de wrangheid van het koloniale avontuur te vatten.

De vaak schitterende foto's spreken boekdelen. Dat komt omdat zij het werk zijn van beroepsfotografen in dienst van de koloniale overheid. Ze tonen met open blik ook de zwarte vernedering, het blanke drang naar genot, de brute macht... „Dingen die ons vandaag verbijsteren, maar die hen in die tijd de normaalste zaak van de wereld leken”, stelt de auteur. Het is immers een verhaal van rassenscheiding, onbegrip, profitaat, maar ook van schendingen van de mensenrechten. Wie niet voor de blanke wilde werken, werd in de gevangenis opgesloten of kreeg een pak slaag.

Tegelijk ging voor vele Belgen een wondere wereld open en kregen gewone mannen en vrouwen plotseling een belangrijke maatschappelijke plaats toebedeeld. Maar zij vervreemden daarmee ook van

thuis. Uiteindelijk liep het koloniale avontuur volledig spaak. Belgisch Congo was een eindig verhaal, ook voor hen die van plan waren om er hun leven van te maken. Tussen de foto's en de neergeschreven herinneringen is de geschiedenis te lezen. Mooi en leerzaam kijkboek. (EDS)

Jan Raymaekers, *Congo. De schoonste tijd van mijn leven. Getuigenissen van oud-kolonialen in woord en beeld*, Van Halewyck, Leuven, 2010, 200 blz., 25 euro, ISBN 978 90 5617 952 6.

BOEK BEZINNING

Bijbelliederen hertaald
Karel Staes

Karel Staes, priester van het bisdom Antwerpen, leeft tussen misprezen en arme mensen,

en hertaalde in het verleden reeds de psalmen vanuit zijn ervaringen en intuïtief aanvoelen. Nu pakt hij enkele andere Bijbelliederen aan. Hij brengt de jubelliederen van Hanna, Tobit, Zacharia, Maria, maar ook korte stukjes uit Genesis, Exodus, Hooglied, Openbaring.

Staes geeft bij zijn hertaling ook telkens commentaar, waarbij hij de tekst in zijn context plaatst. „Vanuit misprijzen en gering-schatting de Bijbelse verhalen naast je neerleggen als een stel sprookjes voor onderontwikkelde en naïevelingen, is op zichzelf reeds een oerdom gebaar”, stelt Wilfried Rossel in het voorwoord. „Als men rekening houdt met de verborgen aanwezigheid van God in het leven van de wereld en in

eigen leven, kan het gebeuren dat men telkens weer nieuwe mysteries ontdekt. De zin van die geheimen ontsluit zich heel langzaam en misschien ook nooit afdoende en voldoende.” (EDS)

Karel Staes, *Als een echo blijft Gij in mij. Bijbelliederen*, Halewijn, Antwerpen, 2010, 96 blz., 16 euro, ISBN 978 90 8528 139 9.

BOEK STRIPVERHAAL

Genesis getekend
Robert Crumb

Genesis in stripverhaal. Heeft Gdat wel zin, zulk boek? Robert Crumb is een Amerikaanse illustrator en striptekenaar. Hij is met name bekend als auteur van zogeheten undergroundstrips met veel seks en geweld.

Ondertussen de zestig voorbij, besloot hij het Bijbelboek Genesis in stripverhaal te tekenen. En ja, hij doet dat plichtsgetrouw. Je komt door het lezen van de strip tot de vaststelling dat zeker Genesis een boek voor volwassenen is. Om de haverklap is er geweld of seks. Maar ja, diegenen die dit Bijbelboek ooit neerpenden, dachten er niet aan dat deze verhalen ooit

tot strip zouden worden verbouwd. Adam en Eva, Lot en zijn dochters, het offer van Abraham, de wegvoering van Jozef... geen eenvoudige verhalen.

Crumb moet als tekenaar keuzes maken. Zo is God de klassieke oude man met baard, en zien de aartsvaders eruit als de joden zoals de nazi's ze in de jaren 1930 tekenden.

Her en der waagt Crumb zich toch aan een interpretatie van de tekst. Als God de slang die Eva heeft verleid, ertoe veroordeelt voortaan op zijn buik door het stof te gaan, concludeert Crumb dat de slang daarvoor dus niet kroop. In Genesis 3 wordt Eva dan ook aangesproken door een reptielachtig wezen met armen en benen.

De Nederlandse vertaling van het stripboek is van de hand van Nicolaas Matsier. Die liet zich leiden door de beroemde protestantse Statenvertaling (1618). Waar die onvoldoende overeenkwamen met het Engels van Crumb, gebruikte Matsier de Nieuwe Bijbelvertaling (2004) of de Willibrordvertaling uit 1978.

Je krijgt een zeer plechtstatig, haast mysterieus taalgebruik. De tekenaar schrijft in de inleiding bij het boek dat hij liever zinswendingen in hun ingewikkelde vaagheid heeft laten staan, „dan met zo'n eerbiedwaardige tekst te

gaan donderjagen”. En ook: „Ik heb dit benaderd als een gewoon illustratiewerk, zonder uit te zijn op spot.”

Slechts voor volwassenen en mensen die al een tijdje met de Bijbel vertrouwd zijn. (EDS)

Genesis, getekend door Robert Crumb, De Harmonie, Amsterdam, 224 blz., 22,50 euro, ISBN 978 90 6169 912 5.